

صدا و سیماي جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش های سیاسی

تلخیص گزارش پژوهشی؛

نقش و جایگاه صنایع دریایی در اقتصاد

ایران

(با تاکید بر ظرفیت های سواحل مکران)

فرآورده های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش های زیر قابل دسترس است:

- وب سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: محمود نانکلی

□ مقدمه و طرح مساله

دریا منبعی سرشار از مواهب الهی است که بهره مندی از منافع آن مستلزم برنامه ریزی دقیق، عزم ملی و همه جانبه دستگاهها و نهادهای مرتبط با آن خواهد بود. جمهوری اسلامی ایران با داشتن حدود ۵۸۰۰ کیلومتر خط ساحلی و قرار گرفتن در کنار خلیج فارس، دریای عمان و دریای خزر یک کشور دریایی محسوب میشود. ایران با سابقه حضور تاریخی در عرصه دریا، توانمندیهای فنی و سرمایه غنی انسانی، میتواند اساس اقتدار اقتصادی، سیاسی و نظامی خود را بر پایه توسعه دریایی بنا کند. موقعیت ژئوپلیتیک، منابع غنی انرژی، نقش آفرینی به عنوان کریدور شمال جنوب در منطقه جنوب غرب آسیا، دسترسی به آبهای آزاد و اشتغالزایی بالا، تنها بخشی از ظرفیت هایی است که به واسطه دریا در اختیار ایران قرار دارد. همچنین صنایع دریایی به عنوان یکی از راهبردی ترین حوزه های صنعتی کشور است که توجه به این صنعت موجبات رشد و توسعه اقتصاد کشور را فراهم میسازد. اهمیت دریا و نقش آن در اقتصاد و زندگی امروز انکارناپذیر است. منافع کشورهای صاحب دریا ارتباطی مستقیم با نیازمندیها، تواناییها و فرهنگ آنها دارد و در واقع سیاست دریایی آن کشورها براساس این مشخصات تدوین می شود. این سیاستها در قالب راهبرد دریایی کشورها تبیین می شود و اهداف اقتصادی، سیاسی و نظامی را به دنبال دارد. دستیابی به هریک از اهداف مذکور به میزان به کارگیری صحیح و مؤثر نیروی انسانی، ابزار و تجهیزات و زیرساختهای قانونی بستگی دارد.

دفتر مطالعات انرژی، صنعت و معدن مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی در پژوهشی به ضرورت توجه به توسعه و حمایت از سرمایه گذاری در صنایع دریایی ایران پرداخته است که مهمترین نکات این گزارش بصورت تلخیص ارائه شده است اما گزارش کامل این پژوهش به شماره ۱۵۸۱۰ مورخ فروردین ۱۳۹۷ بر روی سایت مرکز پژوهش های مجلس قابل دسترس عموم می باشد.

جایگاه صنایع دریایی در اسناد بالادستی

با توجه به ابلاغ مقام معظم رهبری در خصوص سیاستهای کلی برنامه ششم توسعه؛ به وضوح نقش اقتصاد دریا محور در تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی قابل مشاهده است. بندهای مرتبط با لزوم توجه به مقوله دریا در سیاستهای کلی برنامه ششم توسعه به عنوان نسخه اجرایی اقتصاد مقاومتی عمدتاً شامل موارد زیر است:

« بند ۱۹ »: تقسیم کار و تعیین نقش ملی در مناطق، استانها، نواحی و سواحل و جزایر کشور با رعایت الزامات آن در چارچوب سیاستهای کلی مربوط، به منظور افزایش تولید ثروت ملی و حمایت دولت از سرمایه گذاری در مناطق کمتر توسعه یافته و روستایی.

« بند ۲۱ »: توسعه اقتصاد دریایی جنوب کشور در محور چابهار خرمشهر با تأکید بر سواحل مکران .

« بند ۲۳ »: توسعه بازارهای دریایی و ایجاد مناطق مهم اقتصادی در زمینه های دارای مزیت .

« بند ۲۸ »: اولویت دادن به حوزه های راهبردی صنعتی (از قبیل صنایع نفت، گاز، پتروشیمی، حمل و نقل، مواد پیشرفته، ساختمان، فناوری اطلاعات و ارتباطات، هوافضا، دریا، آب و کشاورزی) و افزایش ضریب نفوذ فناوریهای پیشرفته در آنها.

صنایع و فناوریهای دریایی

به طور کلی میتوان مطابق شکل زیر صنایع دریایی را به حوزه های متنوعی شامل حمل و نقل دریایی، ساخت و تعمیر کشتی، صنایع فراساحل، انرژیهای تجدیدپذیر، صنایع دریایی نظامی، تأمین مواد و تجهیزات، گردشگری دریایی، شیلات و صنایع وابسته تقسیم بندی کرد.

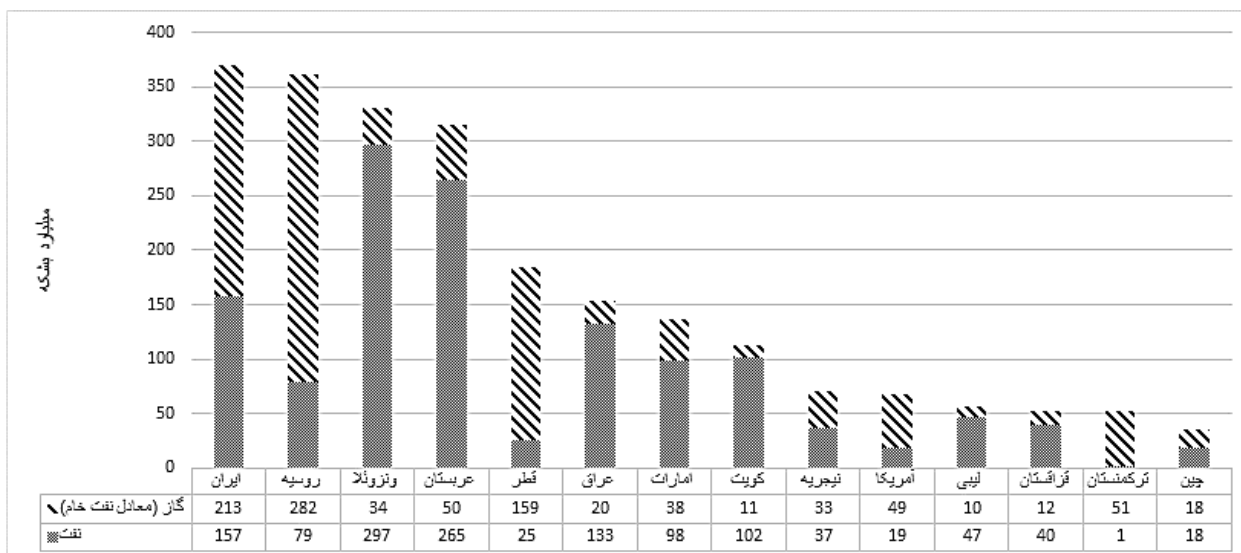

صنایع فراساحل

به دلیل وجود ذخایر گسترده هیدروکربوری در بستر دریاها، پیشرفت فناوری اکتشاف و استخراج نفت از آبهای عمیق و وجود میدان مشترک هیدروکربوری، توسعه صنایع فراساحل در دستور کار بسیاری از کشورهای پیشرفته قرار گرفته است. مقایسه میزان تولید نفت دنیا از خشکی و میداین دریایی طی سالهای ۱۹۶۵ تا ۲۰۱۵ نشان میدهد هر ساله روند بهره برداری از میداین نفت دریایی رو به رشد بوده است. براین اساس تولید نفت و گاز از میداین دریایی عمیق در حال افزایش بوده و تولید نفت از میداین خشکی طی چند دهه اخیر در جهان نسبتاً ثابت مانده است. بخش قابل توجهی از ذخایر نفت و گاز جمهوری اسلامی ایران در دریاها یا سواحل قرار گرفته است که اکتشاف، بهره برداری و انتقال آن نیازمند صنایع و خدمات دریایی گسترده خواهد بود. در سالهای اخیر با توسعه فازهای پارس جنوبی، توانایی کشور با به دست آوردن تکنولوژی ساخت سکوها، لوله گذاری و پشتیبانی سکوها، ظرفیتهای حوزه فراساحل به خوبی گسترش یافته و نسبتاً در این حوزه، کشور به پیشرفتهای خوبی رسیده است. همانگونه که توزیع منابع هیدروکربوری دنیا در خشکی و دریا آمده است؛ سهم خشکی حدود ۹ درصد، سهم منابع دریایی کم عمق حدود ۲۴ درصد و سهم منابع دریایی در آبهای عمیق حدود ۶۷ درصد است که این موضوع اهمیت صنایع فراساحل با تأکید بر حوزه آبهای عمیق را نشان میدهد که متأسفانه در کشور کمتر به آن پرداخته شد.

همانطور که در نمودار ۲ مشاهده میشود در مجموع، ایران بیشترین ذخایر نفت و گاز جهان را داراست و رتبه اول را در میان کشورهای جهان دارد.

نمودار ۲. مقایسه مجموع ذخایر نفت و گاز بزرگترین دارندگان منابع هیدروکربوری تا ابتدای سال ۲۰۱۴

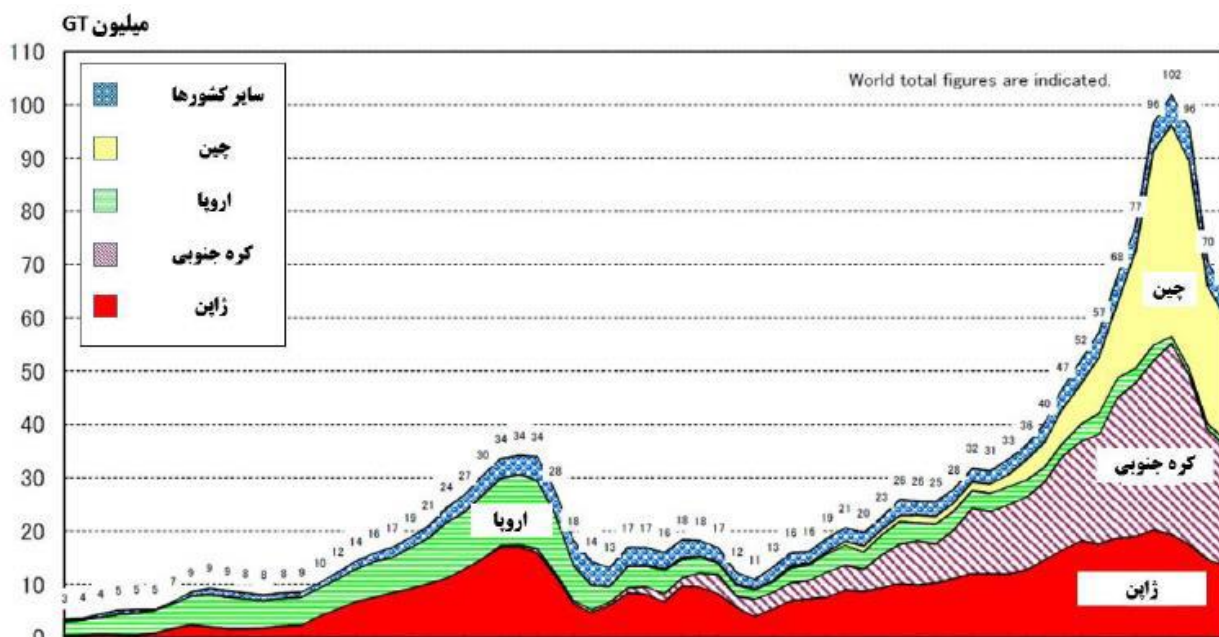
مأخذ: گزارش سالانه بریتیش پترولیوم، ۲۰۱۴

برآوردهای صورت گرفته نشان میدهد بیش از ۲۶ درصد از میادین نفتی ایران (۱۷ درصد از میادین گازی و ۵۳ درصد از میادین نفتی و گازی مشترک ایران) در دریا واقع شده اند. با توجه به برداشت روزافزون کشورهای همسایه (از جمله قطر) از میادین نفتی و گازی مشترک دریایی، توسعه صنایع فراساحل بیش از پیش ضروری به نظر میرسد. در حال حاضر تعداد سکوهای نصب شده در آبهای عمیق کشور، یک سکو (سکوی نیمه شناور امیرکبیر در دریای خزر) و در آبهای کم عمق خلیج فارس، ۵ سکو از نوع جک آپ و حدود ۱۲۰ جکت است. میزان لوله گذاری دریایی در آبهای کم عمق خلیج فارس هم بیش از هزار کیلومتر است. بنابراین بیشتر فعالیت صنایع فراساحل کشور در آبهای کم عمق بوده و درخصوص آبهای عمیق هنوز در ابتدای راه است. با توجه به نقش مؤثر توسعه صنعت فراساحل در بهره برداری از منابع هیدروکربوری و استفاده از آن در رشد و شکوفایی دیگر صنایع کشور، لازم است این صنایع در کانون سیاستهای توسعه ای و صنعتی کشور قرار گیرد.

ساخت و تعمیر کشتیها

صنعت ساخت و تعمیر شناورها یکی از صنایع استراتژیک به شمار می آید که می تواند عامل توسعه صنعتی و اقتصادی هر کشور و زمینه ای برای رشد صنایع جانبی مختلف باشد. طی سالهای اخیر، رقابت سنگینی بر سر تصاحب سهم بیشتر از بازار ساخت و تعمیر کشتی وجود داشته است. کشورهای چین، کره و ژاپن در سالهای گذشته نزدیک به ۹۰ درصد تناژ ساخت کشتی در دنیا را به خود اختصاص داده اند. این کشورها طی چند دهه اخیر با توجه به تأثیرات بسیار قابل توجه این صنعت بر صنایع جانبی و همچنین اشتغال ایجاد شده، برنامه های گسترده ای را در دستور کار خود قرار داده اند و توانسته اند سفارشات بین المللی فراوانی را در زمینه ساخت کشتی به دست آورند. از طرف دیگر کشورهای اروپایی نیز توان خود را بر ساخت انواع کشتیهای تفریحی، نظامی و تحقیقاتی معطوف کرده و درآمدهای قابل توجهی از این مسیر کسب میکنند. بنابراین به نظر میرسد در حوزه صنعت ساخت کشتی در بین کشورهای مختلف جهان، نوعی تقسیم کار صورت گرفته و فعالیت ایران در این حوزه نیازمند تدابیر و سیاستهای هدفمند و مدل های همکاری مشترک با کشورهای صاحب دانش و فناوری است.

نمودار ۳. وضعیت سهم از بازار ساخت کشتی در دنیا طی سالهای ۱۹۵۰ تا ۲۰۱۴

همانگونه که نمودار ۳ نشان میدهد در مجموع حدود ۹۰ درصد بازار ساخت کشتی در اختیار سه کشور چین، کره جنوبی و ژاپن است. هرچند به طور کلی آمار سفارش ساخت کشتی رو به کاهش است ولی همچنان جذابیت اقتصادی این صنعت قابل توجه است.

پیش بینی رشد نیاز به صنایع فراساحل و کشتی سازی دنیا تا سال ۲۰۲۰ نشان می دهد که صنایع دریایی مورد نیاز برای حوزه انرژی اعم از فسیلی و بادی از قبیل توربین های بادی، کشتی های حفاری، تأسیسات شناور، تانکرهای نفتی، کشتی های کانتینربر و... است به گونه ای که ارزش صنایع فراساحل توربین های بادی از ۲ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۰ به حدود ۵۷ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۰ افزایش خواهد یافت. در حوزه ساخت کشتی و ظرفیتهای مورد نیاز نیز از ۸۱ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۰ به ۱۰۸ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۰ افزایش پیدا خواهد کرد.

صنایع کشتی سازی، جدای از مزیت های حمایتی ترانزیتی آبهای بین المللی و وجود مرزهای آبی در کشور، موجب رونق بسیاری از صنایع داخلی نیز میشود؛ زیرا فرصتهای بیشماری در بخش دریا وجود دارد که از جمله این فرصتها حضور در صنعت تعمیر و نگهداری کشتی های اقیانوس پیما، صنعت حمل و نقل بار و مسافر، توسعه بنادر، بانکرینگ و ساخت دکلهای حفاری است. توجه به ساخت کشتی در کشور خود در راستای افزایش تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی است که از شاخص های اصلی اقتصاد مقاومتی میباشد.

ساخت و تعمیر سازه های دریایی و کشتیها نیازمند انواع خدمات، مواد و تجهیزات است که به صورت متوسط حدود ۶۰ درصد از ارزش آنها را تشکیل میدهد. همین عامل باعث ایجاد اشتغالزایی و ارزش افزوده در بخشهای مختلف و مرتبط با صنایع دریایی کشور میشود.

زنجیره تأمین ساخت کشتی

در شکل بالا به خوبی ارزش بخشهای مختلف ساخت یا تعمیر یک شناور را نشان میدهد که درصدهای قابل توجهی مربوط به مواد و تجهیزات است. به عنوان مثال ورق فولادی و پروفیل ها حدود ۳ / ۱۰ درصد از ارزش یک شناور را به خود اختصاص می دهند. تنوع تجهیزات و مواد به کار رفته در یک کشتی نشان میدهد این صنعت با سایر بخشهای صنعتی ارتباط نزدیکی داشته و با رونق صنعت دریایی، چرخ حرکت بخشهای دیگر نیز به حرکت درآمده و میتواند زمینه ساز افزایش اشتغال و بهبود وضعیت اقتصاد هر کشوری شود. در حال حاضر امکان تأمین فولاد و اکثر مواد و تجهیزات در کشور وجود دارد که سهم این بخش حدود ۲۰ درصد از مواد و تجهیزات است که با توجه به نیازها و امکانات میتوان این پتانسیل را افزایش داد. زنجیره تأمین میتواند اشتغال جدی و استفاده بهینه از توان صنعتی کشور را به دنبال داشته باشد به گونه ای که میزان اشتغالی در زنجیره تأمین و خدمات کشتی حدود ۳۰۰۰ نفر است این در حالی است که میزان اشتغالی در بخش ساخت و بهره برداری به ترتیب ۷۵۰ و ۲۵ نفر است.

حمل و نقل دریایی

مرزهای طویل جغرافیایی با کشورهای منطقه ای از جمله آسیای میانه، خاورمیانه، غرب و جنوب آسیا که زمینه مساعدی را برای بنادر ایران در تجارت منطقه ای فراهم می آورد و نقش بالقوه سامانه انبارش و توزیع را برای بنادر جنوبی ایران در سطح منطقه ای و زیرمنطقه ای فراهم میکند. براساس آمار جدول ۲، ظرفیت اسمی بنادر تجاری کشور در سال ۱۳۹۴ حدود ۲۰۹ میلیون تن، ظرفیت کانتینربری بنادر تجاری کشور معادل ۴ / ۸ (چهار و هشت دهم) میلیون تی ای یو^۱ (TEU)، ظرفیت ناوگان نفتی کشور ۱۵ میلیون تن و ظرفیت جابجایی مسافر دریایی نیز حدود ۱۸ میلیون نفر است.

جدول ۲. ظرفیتهای و قابلیتهای بنادر کشور در سال ۱۳۹۴

^۱ طول معادل ۲۰ فوت که حدود ۶ / ۱ متر است TEU: Twenty – foot Equivalent Unit

ردیف	عنوان	مقدار	واحد
۱	مساحت آب‌های تحت حاکمیت کشور	۱۹۰,۰۰۰	کیلومتر مربع
۲	طول سواحل کشور	۵,۸۰۰	کیلومتر
۳	خط ساحلی جزایر کشور	۱,۰۹۵	کیلومتر
۴	ظرفیت اسمی بنادر تجاری کشور	۲۰۹	میلیون تن
۵	ظرفیت کانتینری بنادر تجاری کشور	۴/۸۶	میلیون TEU
۶	ظرفیت جابجایی مسافر دریایی در بنادر تجاری کشور	۱۸/۲	میلیون نفر
۷	ظرفیت ناوگان دریایی تجاری کشور	۷	میلیون تن
۸	ظرفیت ناوگان دریایی نفتی کشور	۱۵	میلیون تن
۹	طول اسکله‌های بنادر اصلی	۳۵/۷	کیلومتر
۱۰	مساحت اراضی بنادر اصلی	۱۸,۴۶۲	هکتار
۱۱	مساحت محوطه باراندازها و انبارهای روباز بنادر اصلی	۱,۲۴۸	هکتار
۱۲	مساحت انبارهای سرپوشیده بنادر اصلی	۱۲۲/۳	هکتار
۱۳	شرکت‌های فعال در کارگزاری ترابری دریایی و بندری	۱,۳۱۷	عدد

مأخذ: آمارنامه دریایی ایران، ۱۳۹۵

جمع بندی

در سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و برنامه ششم توسعه رویکرد اقتصاد دریا محور مورد تأکید قرار گرفته است و جهت گیری این احکام بیشتر به سمت تقویت نقش استانهای ساحلی و جزایر کشور، توسعه سواحل جنوبی با تأکید بر سواحل مکران، توسعه بازارهای دریایی و اولویت دادن به حوزه های راهبردی صنعتی با رویکرد افزایش ضریب نفوذ فناوریهای پیشرفته است. بیش از ۲۶ درصد از میادین نفتی ایران (۱۷ درصد از میادین گازی و ۵۳ درصد از میادین نفتی و گازی مشترک ایران) در دریا واقع شده اند. توزیع منابع هیدروکربوری دنیا در خشکی و دریا نشان میدهد سهم خشکی حدود ۹ درصد، سهم منابع دریایی کم عمق حدود ۲۴ درصد و سهم منابع دریایی در آبهای عمیق حدود ۶۷ درصد است که این موضوع اهمیت صنایع فراساحل با تأکید بر حوزه آبهای عمیق را نشان میدهد که متأسفانه در ایران کمتر به آن پرداخته شده است.

هرچند به طور کلی آمار سفارش ساخت کشتی رو به کاهش است ولی همچنان جذابیت اقتصادی این صنعت قابل توجه است. پیش بینی رشد نیاز به صنایع فراساحل و کشتی سازی دنیا تا سال ۲۰۲۰ نشان میدهد ارزش صنایع فراساحل، توربین های بادی از ۲ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۰ به حدود ۵۷ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۰ و در حوزه ساخت کشتی و ظرفیتهای مورد نیاز نیز از ۸۱ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۰ به ۱۰۸ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۰ افزایش پیدا خواهد کرد. صنایع کشتی سازی، جدای از مزیت‌های حمایتی ترانزیتی آبهای بین المللی و وجود مرزهای آبی در کشور، موجب رونق بسیاری از صنایع داخلی نیز میشود، زیرا فرصتهای بیشماری در بخش دریا وجود دارد که از جمله این فرصتها حضور در صنعت تعمیر و نگهداری کشتیهای اقیانوس پیما، صنعت حمل و نقل بار و مسافر، توسعه بنادر، بانکرینگ و ساخت دکلهای حفاری است. چالش اصلی در امر خدمات مستقیم و پشتیبانی زنجیره تأمین صنعت حمل و نقل دریایی در کشورهای مختلف با هر سطحی از

توسعه، چگونگی رقابت پذیر ساختن مؤسسات، بنگاهها و فعالان صنعت حمل و نقل دریایی در مقیاس جهانی و تضمین حفظ شرایط رقابت پذیری است.

سازمان جهانی فائو (با توجه به نقش آبروی پروری در تأمین غذا، اشتغال، ارز آوری و توسعه روستایی) پیش بینی کرده است سهم محصولات غذایی دریایی از ۴۵ درصد فعلی به ۶۲ درصد در سال ۲۰۳۰ افزایش پیدا خواهد کرد و توسعه فناوری پرورش ماهی در قفس میتواند فعالیتی بسیار مؤثر در راستای افزایش تولید آبریان و تأمین امنیت غذایی باشد و کشور ایران با توجه به داشتن منابع آبی مستعدی مانند دریای خزر، خلیج فارس و دریای عمان امکان استفاده از این صنعت نوین آبروی پروری را دارد.

وجود ذخایر عظیم سوخت فسیلی (نفت و گاز) در خلیج فارس و دریای خزر از جمله پتانسیل های ایران در زمینه استحصال انرژی است که این کشور را در میان کشورهای برتر دارنده ذخایر نفت و گاز صاحب نام قرار داده است. لذا محور قرار گرفتن صنایع فراساحل و تسریع در بهره برداری از صنایع نفت و گاز، ضرورتی انکارناپذیر است.

هدف گذاری آینده توسعه صنایع دریایی تا سال ۱۴۰۴ براساس روند هشت سال گذشته (۱۳۸۴ الی ۱۳۹۲)، کسب درآمد حدود ۲ / ۳ (سه و دو دهم) میلیارد دلار از بازار ساخت و تعمیر کشتی یعنی معادل یک درصد از بازار جهانی خواهد بود و با توجه به احتساب صنایع فراساحل پیش بینی میشود ایران طی ۱۰ سال آینده، سالانه به طور میانگین حدود ۷ / ۳ میلیارد دلار انواع شناور و صنایع فراساحل نیاز دارد که این امر به تأمین مالی توسط دولت، بخش خصوصی و نظام بانکی نیازمند است. مجموع ارزش فعالیت صنایع دریایی کشور در سال ۱۳۹۲ معادل ۷۶۰ میلیون دلار بوده است که با برنامه ریزی و اجرای برنامه های مناسب میتوان حجم فعالیت این صنایع در افق ۱۴۰۴ را به حدود ۸ / ۴ (چهار و هشت دهم) میلیارد دلار افزایش داد که با توجه به ظرفیتهای موجود در بخشهای مختلف راهبردی پیش بینی میشود سهم صنعت دریایی کشور از ۱ / ۰ (یک دهم) درصد تولید ناخالص داخلی کشور در سال ۱۳۹۵ به ۷ / ۰ (هفت دهم) درصد در سال ۱۴۰۴ افزایش خواهد یافت. بنابراین لازمه دستیابی به اهداف سیاستی مندرج در سیاستهای کلی اقتصاد مقاومتی و برنامه ششم توسعه، اصلاح و تکمیل زیرساختهای نهادی حوزه دریا از جمله تعیین اولویت برای صنایع دریایی در قالب بودجه های سنواتی، سرمایه گذاری و توسعه ظرفیتهای در بخشهای دارای مزیت، تقویت شرکتهای دانش بنیان در حوزه صنایع دریایی و... است.

معرفی ظرفیت های سواحل مکران:

مکران، گنج فراموش شده

- موقعیت جغرافیایی

استان سیستان و بلوچستان در موقعیت ۲۵ درجه و ۳ دقیقه تا ۳۱ درجه و ۲۹ دقیقه عرض شمالی، و ۵۸ درجه و ۴۷ دقیقه تا ۶۳ درجه و ۱۹ دقیقه طول شرقی قرار گرفته است. وسعت آن ۱۸۷۵۰۲ کیلومتر مربع است، که ۸۱۱۷ کیلومتر مربع آن مربوط به سیستان و ۱۷۹۳۸۹ کیلومتر مربع آن متعلق به بلوچستان است. این استان، ۱۱ درصد کل مساحت کشور را در بر می گیرد و یکی از کم تراکم ترین استان های کشور به لحاظ جمعیتی است. این استان با داشتن حدود ۳۰۰ کیلومتر مرز آبی و ۱۸۰۰ کیلومتر مرز خاکی، از شمال به

خراسان و افغانستان، از غرب به کرمان، از جنوب به دریای عمان و از مشرق به پاکستان و افغانستان محدود می‌شود. این استان دارای ۷ شهرستان، است که مجموعاً ۲۹ بخش، ۱۶ شهر، ۹۲ دهستان و ۶۰۳۸ آبادی دارای سکنه را در بر می‌گیرد. مکران یا مکوران، از نظر تاریخی سرزمینی ساحلی در جنوب شرقی ایران و جنوب غربی پاکستان است که در طول خلیج عمان از رأس‌الکوه در غرب جاسک تا لاس بلا در جنوب غربی ایالت بلوچستان پاکستان گسترده‌است.

- نقاط قوت و قابلیت‌های منطقه

- وجود منطقه آزاد تجاری اقتصادی چابهار .
 - وجود سواحل مناسب .
 - زمین و پس کرانه‌های مناسب در امتداد ساحل .
 - وجود بسترهای عالی برای ترانزیت و کشتیرانی تجاری .
 - وجود مناطق دریایی ارتش و پایگاه‌های دریایی سپاه .
 - وجود شرایط لازم برای گسترش یگان‌های نظامی .
 - وجود خلیج‌های کوچک (خورها) .
 - وجود سواحل با قابلیت‌های دفاعی مناسب .
 - وجود زمینه همگرایی سران طوایف و قبایل با نظام جمهوری اسلامی .
 - آب‌های آزاد و عمق عملیاتی مناسب در دریای عمان .
 - وجود پایگاه‌های هوایی و پدافند هوایی ارتش در منطقه .
 - انطباق منطقه‌بندی نظامی با تقسیمات سیاسی .
- اهمیت جایگاه ژئوپلیتیک سواحل مکران

یکی از مهم‌ترین قابلیت‌های این منطقه، مجاورت آن با آب‌های آزاد بین‌المللی در سرتاسر مرز جنوبی، همسایگی مستقیم با کشورهای پاکستان و افغانستان، و به طور غیرمستقیم با کشورهای آسیای مرکزی (از طریق ترکمنستان) است که یک راه غیرقابل چشم‌پوشی برای این کشورهای محصور در خشکی (به جز پاکستان) به دریاهای آزاد محسوب می‌شود. ولی متأسفانه، زیرساخت‌های توسعه و بسترهای ترانزیتی آن با سطح استاندارد جهانی، فاصله‌ای چشمگیر دارد .

استان سیستان و بلوچستان در مسیر دو کریدور از سه کریدور ترانزیتی بزرگ دنیا قرار دارد. این امر، منطقه مکران را به عنوان محور ترانزیتی طرح توسعه جنوب شرق مطرح می‌کند. در صورت راه‌اندازی محور ترانزیتی کشور، که از بندر چابهار آغاز و با عبور از شهرهای استان سیستان و بلوچستان و خراسان جنوبی، رضوی و شمالی به کشورهای آسیای میانه ختم می‌شود، این منطقه محروم، از فقر و محرومیت خارج خواهد شد و به سوی توسعه حرکت خواهد کرد.

بندر چابهار یکی از چهارراه‌های اصلی کریدور جنوبی تجارت جهانی نیز محسوب می‌شود. این بندر به علت موقعیت استراتژیک خود و دستیابی به آب‌های آزاد بین‌المللی، جایگاه ویژه‌ای در مبادلات بین ایران و سایر نقاط منطقه دارد. چابهار نسبت به سایر نقاط ساحلی ایران، مزیت‌های خاص خود را دارد. آب‌های عمیق در خلیج چابهار، شرایط پهلوگیری کشتی‌های بزرگ و ایجاد تاسیسات بندری را فراهم می‌کند. این بندر،

مهم‌ترین بندر تجاری خارج از حوضچه خلیج فارس است و از نظر سیاسی و راهبردی در مواقع جنگ و بحران‌های منطقه‌ای می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای ایفا کند. قرار گرفتن چابهار در یک خلیج، موقعیت بندری ایده‌آلی برای توسعه فیزیکی در آینده به آن می‌بخشد که بسیاری از بنادر دنیا، از آن محرومند.

- نقش استراتژیک دریای عمان در امنیت خلیج فارس

سواحل دریای عمان، یا بنا به تاکید رهبر انقلاب، سواحل مکران، عقبه منطقه خلیج فارس در برابر دشمنان فرامنطقه‌ای ایران به حساب می‌آید؛ به نحوی که نیروهای متخاصم برای هرگونه اقدامی در خلیج فارس، مجبور به عبور از این دریا هستند. با توجه به احاطه ایران بر کرانه شمالی دریای عمان، با یک برنامه‌ریزی دفاعی دقیق می‌توان به مقابله با تحرکات دشمن در این منطقه پرداخت و آن را در خلیج فارس در تنگنا قرار داد.

- نقش سواحل مکران در تبدیل ایران به یک قدرت فرامنطقه‌ای

سواحل جنوب شرقی ایران به لحاظ جایگاه نظامی می‌تواند در اتخاذ استراتژی‌های فرامنطقه‌ای برای ایران تعیین‌کننده باشد و توان تحرک میان آبهای اقیانوسی را به نیروی دریایی ایران ببخشد. این به معنای گسترش حوزه عملیات نظامی ایران، فراتر از حوضچه خلیج فارس و امکان تبدیل آن به یک قدرت دریایی استراتژیک است. بر خلاف محیط بسته خلیج فارس، دریای عمان و اقیانوس هند، با پیوند دادن ما به آبهای آزاد، امکان این تبدیل را به ما می‌دهد. وجود پایگاه هوایی چابهار و توسعه آن می‌تواند قدرت نظارتی و کنترل ایران را بر بخش شمالی اقیانوس هند افزایش دهد. مرزهای آبی کرانه‌های عمان و کنترل یکی از آبراه‌های اصلی و استراتژیک جهان، تسلط ایران را بر مبادی ورودی خلیج فارس و اقیانوس هند تضمین می‌کند و از طریق تجمیع منافع دیگران، با تولید امنیت از طریق همکاری‌های بین‌المللی، هزینه تامین امنیت منطقه را به عهده دیگران می‌گذارد. سواحل و آبهای جنوب شرقی ایران دارای عمق استراتژیک خاصی است که توان بالایی را برای ایران در مقابله با چالش‌های دفاعی امنیتی منطقه تضمین می‌کند.

- امتیازات قانونی سرمایه‌گذاری در منطقه

ماده ۶۸ قانون احکام دائمی توسعه کشور در اجرای سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی موضوع افزایش توان مقاومت و کاهش آسیب‌پذیری اقتصاد کشور و اجرای سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه موضوع تقسیم کار و تعیین نقش ملی در مناطق، استان‌ها، نواحی و سواحل و جزایر کشور و حمایت دولت از سرمایه‌گذاری در مناطق کمترتوسعه‌یافته، توسعه اقتصاد دریایی جنوب کشور و ایجاد مناطق مهم اقتصادی در زمینه‌های دارای مزیت به منظور بهره‌برداری از استعدادها، نواحی و سواحل جنوب شرقی کشور، بهره‌مندی جامعه محلی، استفاده از سرمایه‌ها و فرصت‌های بین‌المللی و کاهش عدم تعادل‌های مناطق کشور، سازمان توسعه سواحل مکران به‌عنوان سازمان توسعه‌ای با شخصیت شرکتی برای برنامه‌ریزی، اجراء و نظارت بر برنامه‌های توسعه در سواحل مکران در صورت تأمین اعتبار در بودجه سنواتی در محدوده شهرستان‌های میناب، سیریک، جاسک، چابهار و کنارک ایجاد می‌شود.

فرصت‌های سرمایه‌گذاری منطقه

کشاورزی:	شیلات:	گردشگری:	حمل و نقل و ترانزیت:	شهرسازی:	نفت و گاز:	پتروشیمی:	صنعت:
<ul style="list-style-type: none"> - توسعه ی گلخانه - توسعه ی تولید میوه‌های گرمسیری - توسعه ی گونه‌های گیاهی 	<ul style="list-style-type: none"> - توسعه و بازسازی ناوگان صیادی - پرورش میگو و آبزیان - پرورش ماهی در قفس - توسعه ی صنایع تبدیلی و فرآوری آبزیان 	<ul style="list-style-type: none"> - هتل سازی - توسعه ی مجتمع‌ها و دهکده‌های تفریحی - اکوتوریسم دریایی - توسعه ی کلاب‌های دریایی ورزشی - توسعه ی دهکده‌های درمانی 	<ul style="list-style-type: none"> - توسعه ی بنادر - ایجاد شهر فرودگاهی در چابهار - توسعه ی شبکه ی ریلی (کریدورها ی شمال- جنوب، شرق- غرب) - توسعه ی راه‌ها - توسعه ی ترانزیت ترکیبی - ایجاد پارک لجستیک 	<ul style="list-style-type: none"> - ایجاد شهر جدید تیس - ایجاد شهر جدید جاسک - توسعه ی شهرهای موجود در منطقه 	<ul style="list-style-type: none"> - ایجاد پایانه دوم نفتی در جاسک - شبکه‌های انتقال نفت و گاز - احداث پالایشگاه 	<ul style="list-style-type: none"> - طرح‌های سوم پتروشیمی (نگین مکران) - ایجاد صنایع پتروشیمی 	<ul style="list-style-type: none"> - ایجاد شهرک صنعتی جاسک - احداث صنایع فولادی در جاسک و چابهار - احداث صنایع تولید آلومینیوم - احداث صنایع فروکروم

فرصت‌های سرمایه‌گذاری منطقه

نیروگاه و آب شیرین‌کن:

- ایجاد نیروگاه‌های کوچک مقیاس
- ایجاد نیروگاه‌های بزرگ سیکل ترکیبی
- ایجاد نیروگاه‌های بادی و خورشیدی
- ایجاد آب شیرین‌کن‌های کوچک و بزرگ مقیاس

محورهای اصلی توسعه منطقه

- ترانزیت بین‌المللی کالا در کریدورهای شمال به جنوب و شرق به غرب
- توسعه میادین و پایانه‌های نفت و گاز
- ایجاد و توسعه هاب سوم پتروشیمی ایران
- گسترش سکونت‌گاه‌های مدرن
- مبادله منطقه‌ای و بین‌المللی دانش و فناوری
- توسعه شیلات، کشاورزی و صنایع غذایی
- توسعه زیرساخت‌های صنعتی و بازرگانی
- مبادلات فرهنگی و توسعه صنایع دستی و گردشگری
- تأمین آب و برق پایدار
- ارتقاء بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- افزایش امنیت سرمایه‌گذاری و توسعه همکاری‌های بین‌المللی اقتصادی